

γραμμάς τὰ μᾶλλον χαρακτηριστικά σημεῖα τῶν περιπετειῶν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καθ' ἑλλην τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.

Β' — Η ΓΛΩΣΣΑ

Ἐλέχθη ἤδη, εἰ μὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς πρωτεύουσας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Λατινική, ἐναντίον τῆς κυριαρχίας τῆς ὁποίας ἀντιτάσσεται ἡ ἑλληνικὴ διανόησις. Εἰς τὴν ἀντίδρασιν ταύτην πρωτοστατεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ τῆς ὅλης χριστιανικῆς διδασχῆς. Αὐτὴν ἀκούει ὁ λαὸς εἰς τοὺς ναοὺς, αὐτὴν δὲ ὁμιλεῖ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ εἰς τὴν ἀγοράν, καθὼς τὴν διαμορφώνει ὁ ἴδιος. Ὅπως δὲν κατέστη δυνατόν νὰ μεταβάλῃ κατὰ τι τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρά του ἡ ἀνάμιξις του μὲ τὴν πληθὺν τῶν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς βαρβάρων καὶ τῶν ἐξ Εὐρώπης ἡμιβαρβάρων, τῶν στρατολογουμένων διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ ἀναγκαιοῦντος εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν πολυαριθμοῦ στρατοῦ, οὕτω καὶ ἡ διεισδύσις τῆς λατινικῆς γλώσσης πανταχοῦ δὲν ἡδυνήθη νὰ μεταβάλῃ τὴν ἰδικήν του. Διὰ τοῦτο καὶ ταχέως ἡ ἑλληνικὴ ἐπεκράτησε τῆς ἐπεισάκτου πανταχοῦ. Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας τὴν μὲν λατινικὴν ὠνόμαζεν, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν ὑπὸ τῶν αὐλικῶν, «πάτριον», τὴν δὲ ἑλληνικὴν ἐγνώριζεν, ὡς πρὸς τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως, γλῶσσαν κοινὴν καὶ κυριωτάτην· εἰς αὐτὴν συνεγράφησαν τὰ πρακτικὰ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας· εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν αἱ Νεαραὶ καὶ μετεφράσθησαν οἱ λατινικοὶ κώδικες· ἡ δὲ μετάφρασις ἀποκατέστη πρωτότυπον κείμενον τῶν νόμων εἰς ὅλα τὰ Δικαστήρια¹. Αἱ παρεισδύσασαι εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ λατινικαὶ λέξεις λαμβάνουν μορφήν ἑλληνικήν· οἱ ὅροι τῶν νόμων, αἱ στρατιωτικαὶ ρήσεις καὶ γενικῶς πᾶσα διοικητικὴ προσφώνησις καὶ φράσις, ἀν καὶ παρεισάγωνται εἰς ἑλληνικά συγγράμματα καὶ αὐτοκρατορικὰς διατάξεις, τινὲς μὲν μεταπλάσσονται ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, ἄλλοι δὲ

1.—Κοδρικᾶς σελ. 123-124 καὶ Hesselting σελ. 40.

